

Hørings svar:

NOU 2023:17 – Totalberedskapskommisjonen - Nå er det alvor

Norsk kommunedirektørforum støtter kommisjonens vektlegging av **demokrati og tillit som grunnleggende verdier i arbeidet med samfunnssikkerhet og beredskap**. Vi er enige i at tillitssamfunnet og rettsstaten er de viktigste rammene for befolkningens trygghet og sikkerhet. **Tillit er en forutsetning for at beredskapsprinsippene om likhet, nærhet, ansvar og samvirke skal virke**.

Kommunedirektørforum er enig i kommisjonens betraktninger om hva som bør kjennetegne et robust beredskapssystem, at kommunene er den grunnleggende byggesteinen i beredskapsarbeidet, og at beredskapsarbeidet og -systemet må tilpasses vårt tids utfordringer.

Kommunens rolle i totalberedskapen er avgjørende

Kommunene har et totalansvar for samfunnssikkerhet og beredskap for sine innbyggere. Lokale beredskapsplaner skal ta utgangspunkt i risiko- og sårbarhetsanalyser og utarbeides ut fra lokale behov, kunnskap og muligheter. Det er helt sentralt at lokale ressurser er **godt koordinert og samkjørt**, at det er et **samarbeid og sammenheng mellom ulike aktører, tverrsektoriell innsats og samarbeid** – med respekt for de ulike aktørenes roller.

Kommunedirektørforum anbefaler at kommunenes samordningsansvar tydeliggjøres, og at kommunenes fullmakter og autonomi for den lokale koordineringen klargjøres.

Kommunedirektørforum **støtter ikke kommisjonens anbefaling om å gi statsforvalteren en utvidet rolle overfor kommunene** (vi er ikke enige i den foreslåtte forsterkingsrollen). Dersom staten eller andre ved en slik ordning skal kunne overta kommunenes ansvar er det behov for lovendringer, og forslaget kan også bryte med etablerte prinsipper for beredskapsarbeid - som ansvarsprinsippet, likhetsprinsippet og nærhetsprinsippet.

Allerede i dag har statsforvalteren – gjennom sin tilsynsmyndighet - mulighet for å føre tilsyn og gi pålegg, og dette bør være tilstrekkelig.

Kommunedirektørforum **støtter ikke kommisjonens forslag om å forskriftsfeste kommunalt beredskapsråd**, ei heller at en eksplisitt stilling som beredskapsrådgiver skal styrkes. Beredskap er et lederansvar som alle kommuner må ivareta og som kan ivaretas på ulike måter. Vi tror ikke at utfordringene løses med ytterligere forskrifter, regelverk og detaljstyring. Kommisjonens rapport har svært detaljerte tiltak for og i kommunene, og vi mener at dette vitner om liten forståelse for kommunenes ulike behov og utfordringer.

Vi er enige i kommisjonens synspunkt om at det er **behov for mer og bedre tilrettelegging for samlet regional og nasjonal innsats**. Kommuner har ulik kapasitet og kompetanse, også på dette området er det viktig med samarbeid på tvers av kommuner og regionalt/fylkeskommunalt. Ved utforming av fremtidens beredskap må en ta hensyn til dette, og åpne for lokale tilpasninger og samarbeid som ivaretar behovene både lokalt og nasjonalt.

Kommunedirektørforum vil påpeke nødvendigheten av at **staten koordinerer seg** og taler med en stemme mot kommunen. Dette er helt sentralt i større krisesituasjoner.

Kommuner er kriseorganisasjoner og håndterer daglig ulike kriser. Kommunene må ha frihet og myndighet til å finne lokale løsninger. Ved større kriser er det viktig at ulike aktører samarbeider, og at «ressursene finner hverandre». Kommunedirektørforum **støtter behovet for flere og bedre samvirkeøvelser nasjonalt, regionalt og lokalt**, hvor aktørene i totalforsvaret involveres bredt og øver sammen for å videreutvikle og vedlikeholde kunnskapen om hverandre. Slike samvirkeøvelser må komme i tillegg til de lokale øvelsene, slik at strukturer, roller og ansvar er kjent. Generelt sett bør beredskap gis mer oppmerksomhet og beredskaps-hensyn bør tillegges mer vekt. Dette gjelder hos relevante aktører, på ulike arenaer, og i flere beslutningsprosesser - for eksempel i kommunestyrene.

Kommunedirektørforum støtter i hovedsak kommisjonens forslag til virkemidler for å øke kompetanse, kunnskap og innsikt i samfunnet generelt og hos beslutningstakere spesielt. Vi vil også understreke at det må legges til rette for læring og forbedring gjennom evaluering av både øvelser og reelle hendelser.

Klargjøring av ansvar, økt kunnskap og innsikt, flere øvelser, lærende evaluering og mer oppmerksomhet vil bidra til økt bevissthet og styrking av totalberedskapen.

Styrke tverrsektorielt samarbeid

Det er viktig at samfunnet nyttiggjør seg kapasitet og kompetanse, og at samordning og samhandling blir best mulig. Kommunedirektørforum støtter en gjennomgang av eksisterende strukturer for å forbedre nasjonal situasjonsforståelse, informasjonsdeling, samordning og koordinering.

Det kan være hensiktsmessig å vurdere en gjennomgående og enhetlig rådsstruktur for beredskap på sentralt, regionalt og lokalt nivå. En styrking av totalberedskapen må også innebære en styrking av kapasitet og ressurser. Kommunedirektørforum forventer at dette gjenspeiles i de økonomiske rammene til kommunesektoren, og ikke bare resulterer i økt statlig aktivitet.

Kommunedirektørforum vil understreke at **beredskapsarbeidet må innrettes slik at både innsats og tiltak kan differensieres ut fra lokale behov og den situasjonen som skal håndteres**. For å lykkes må ansvar, myndighet og roller være tydelige, slik at det ved planlegging og håndtering ikke er uklarhet eller usikkerhet. En ny tverrsektoriell langtidsplan for sivil beredskap, som er basert på relevante krisescenarioer kan være hensiktsmessig.

Kommunene har bred erfaring med håndtering av ulike kriser, og har ekspertise og erfaring blant annet innenfor brann, redning og helse. Dette er viktige deler av den kommunale beredskapen som må gis betydning både ved innretning av beredskapsarbeidet og ved analyser og risikovurderinger.

Vi støtter kommisjonens forslag om at kapasitetene for beredskap og krisehåndtering må utvikles mer helhetlig, herunder anbefalingene om en tettere integrering av næringslivet og behovet for å styrke beredskapsrollen til frivillige organisasjoner. Erfaring viser at samarbeidet mellom offentlige virksomheter og frivilligheten er avgjørende for å lykkes. Mer kunnskap om lokale ressurser og bruk av lokale samarbeidsavtaler kan være gode forslag til virkemidler. Vi er usikre på om økning av tilskuddene til frivillige rednings- og beredskapsorganisasjoner vil ha lokal effekt, og anbefaler at dette eventuelt vurderes i samråd med lokale myndigheter eller KS.

Avslutningsvis vil vi fremheve viktigheten av et **godt lederskap** som ved kriser kan

- Bygge og vedlikeholde tillit, også lokalt
- Prioritere ut fra behov, også ut fra lokalkunnskap og helhetsblikk
- Ta beslutninger og utføre oppgaver både av strategisk og operativ karakter
- Ta vare på menneskene